

1997-02-04 nr 0105: Overordnede fiskeripolitiske retningslinjer om virkemiddelbruken overfor fiskeri- og havbruksnæringen forvaltet av Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, fylkeskommunene og kommunene.

Overordnede fiskeripolitiske retningslinjer om virkemiddelbruken overfor fiskeri- og havbruksnæringen forvaltet av Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, fylkeskommunene og kommunene.

Fastsatt av Fiskeridepartementet 4. februar 1997 med hjemmel i kgl.res. 20. desember 1996 nr. 1159.

I

1. Virkemidler overfor fiskeri- og havbruksnæringen

Statens nærings- og distriktsutviklingsfond, fylkeskommunene og kommunene kan anvende de virkemidler som er stilt til disposisjon overfor fiskeri- og havbruksnæringen, slik det fremgår i Ot.prp. nr. 15 (1996-97) kap. 4 og Innst. O. nr. 29 fra næringskomiteen.

Fiskeridepartementet vil innledningsvis gjøre SND, fylkeskommunen og kommunene oppmerksom på at virkemidler ikke må være konkurransevridende i henhold til EØS-avtalens protokoll 9, artikkel 4 og felleserklæringen om forståelse av denne artikkelen.

Når det gjelder de distriktsrettede investeringstilskudd vises det til Ot.prp. nr. 15 (1996-97) hvor det fremgår at fiskeflåten vil få tilgang på distriktsrettede investeringstilskudd fra 1. juli 1997. Fiskeridepartementet legger til grunn at søknader innkommet og behandlet før 1. juli 1997 dermed ikke vil få distriktsrettede investeringstilskudd. Frem til 1. juli 1997 vil ordningen med kontraheringstilskudd være hovedvirkemiddelet for nybygging og vesentlige ombygginger. Fiskeridepartementet vil komme tilbake til bruken av investeringstilskudd i forbindelse med Revidert Nasjonalbudsjett 1997.

SND må i sin praksis ved disponering av tilskuddsmidlene, sikre en jevn fordeling av midlene over hele året.

Fiskeflåten får tilgang til kommunalt næringsfond på lik linje med annen type næringsliv. Støtte til fiskeflåten gjennom kommunale næringsfond vil på grunn av fastsatt beløpsgrense, kun gjelde de minste sakene.

Fiskeridepartementet tar sikte på å fremme egne politiske strategidokumenter for forvaltning av flåte, havbruk, fiskeindustri og havner for Stortinget i løpet av 1997. I denne forbindelse kan det bli aktuelt å revidere retningslinjene.

Forskrifter og rundskriv av 24. mars 1995 nr. 268 om SND og fylkeskommunenes forvaltning av bedriftsrettede distriktpolitiske virkemidler, rundskriv av januar 1994 om kommunenes forvaltning av kommunalt næringsfond samt rundskriv av juli 1995 om fylkeskommunenes forvaltning av etablererstipendet gitt av Kommunal- og arbeidsdepartementet og retningslinjer av 15. august 1994 om SNDs landsdekkende ordninger gitt av Nærings- og energidepartementet, ligger fast. De overordnede fiskeripolitiske retningslinjene som her gis endrer ikke SND, fylkeskommunene og kommunenes generelle vurderinger med hensyn til lønnsomhet, verdiskaping og sysselsetting.

2. Fiskeripolitiske retningslinjer

Hovedmålsettingene i norsk fiskeripolitikk er å skape en bærekraftig og lønnsom fiskeri- og havbruksnæring, og gjennom dette bevare hovedtrekkene i bosettingsmønsteret, sikre trygge og gode arbeidsplasser og øke næringens lønnsevne.

Strukturen i norsk fiskerinæring er preget av små og mellomstore enheter, både innenfor flåte, industri og oppdrett, og det er en sentral målsetning å opprettholde og legge til rette for en fortsatt variert struktur innenfor fiskeri- og havbruksnæringen.

Ressursuttaket ligger i dag på et nivå over gjennomsnittet sett i et historisk perspektiv. En vil fremover ikke kunne forvente at det vil bli rom for økning i uttaket. I forhold til dagens nivå kan man ikke se bort fra at det i et perspektiv på 5-10 år kan bli reduksjon i uttaket. I Nordsjøen er bestandene i dårlig forfatning og det arbeides for å få en bedre forvaltning som kan gi et noe høyere fangstuttak på lengre sikt.

I vurderingen av flåte- og industriprosjekter skal det foretas en helhetlig vurdering av kapasiteten i næringen i forhold til ressursgrunnlaget. En skal være tilbakeholden med å gi lån og tilskudd til investeringer som øker kapasiteten vesentlig.

Innenfor rammen av de distriktsrettede virkemidlene skal søknader vedrørende fiskeri- og havbruksnæringen på steder som er særlig fiskeriavhengig, gis prioritet.

Det er behov for økt samarbeid mellom de ulike leddene i fiskeri- og havbruksnæringen for å bidra til å øke lønnsomheten i hele næringen. Dette bør fortrinnsvis skje innen følgende områder:

- - økt horisontalt samarbeid mellom bedriftene for å styrke bedriftenes konkurranseevne i det internasjonale markedet
- - økt vertikalt samarbeid mellom flåten, havbruksnæringen og industrien når det gjelder mottak/levering av råstoff.

SND må arbeide aktivt for at forskningsresultater kan utnyttes i kommersiell virksomhet i fiskeri- og havbruksnæringen. Fiskeridepartementet ser samarbeidsavtalen som ble inngått mellom Norges Forskningsråd og SND i 1996 som et viktig bidrag til dette.

Fiskeridepartementet vil framheve det næringsutviklingspotensialet som er knyttet til større utnyttelse av bi- og avfallsprodukter fra fiskeri- og havbruksnæringen. Det må være et mål å planlegge framtidens fiskeflåte og industri til å ta hånd om biprodukter, og å utvikle produkter og markeder basert på dette råstoffet. Fiskeridepartementet ser det også som viktig å fremme alternativ næringsvirksomhet basert på marint råstoff, som f.eks. marin bioteknologi, og virkemiddelbruken bør rettes inn mot utvikling av denne typen næring.

Fiskeridepartementet anser det som viktig at en i tildeling av lån og tilskudd bidrar til rekruttering av unge personer til næringen. Rekrutteringen av yngre personer til fiskeri- og havbruksnæringen bør så langt som mulig sees i sammenheng med bevaringen av livskraftige fiskerimiljø som sikrer bosettinga langs kysten. En ber videre om at en i saksbehandlingen tar hensyn til at en skal utvikle eksisterende miljø og prioriterer kvinner som ønsker å etablere seg i fiskeri- og havbruksnæringen.

Norsk fiskeri- og havbruksnæring er særlig utsatt for sesongmessige og sykliske variasjoner i inntjeningsgrunnlaget. Det må derfor tas særlig hensyn til slike forhold når det gjelder praktisering av betalingsutsettelse. Når en lånetaker, pga kortvarig likviditetsproblem har vanskeligheter med å betale avdrag og renter, bør en vurdere å gi midlertidig betalingsutsettelse. Nærmere praktisering av betalingsutsettelse ønskes drøftet med SND.

2.1 Nødvendige tillatelser i fiskeri- og havbruksnæringen

Innen fiskeri- og havbruksnæringen gjelder egne lover og regelverk som behandles av fiskeriforvaltningen (Fiskeridepartementet, Fiskeridirektoratet, kontrollverket og rettledningstjenesten). Nødvendige tillatelser for fiskeri- og havbruksnæringen må være innhentet fra fiskeriforvaltningen før det kan gis tilsagn om lån og tilskudd.

For flåteleddet vil dette være de regler og retningslinjer som til enhver tid gjelder for tildeling av ervervstillatelser for fartøy, konsesjoner for drift med ulike redskapstyper, og utskiftningstillatelse i henhold til retningslinjer for utskiftningstakten i fiskeflåten. Fiskeridepartementet har også lagt til grunn i sin fiskeripolitikk at fiskeflåten som

hovedregel skal være eid av aktive fiskere. Det kan dispenseres fra dette når fiskerimessige hensyn tilsier det.

For fiskeindustrien og eksportnæringen gir kvalitetslovgivningen bestemmelser om de vilkår som må være oppfylt for kvalitet og standard på anlegg og produkt. Ordningen med kjøpergodkjenning oppheves fra primo 1997 og erstattes av en friere etableringsadgang og en generell registreringsordning.

Struktur og lokaliseringsmønster i havbruksnæringen er i utgangspunktet initiert gjennom fiskerimynidighetenes tildeling av konsesjoner for virksomheten. Oppdretsloven og bestemmelser gitt i medhold av denne er premissgivende for næringens virksomhet.

2.2 Fiskeflåten

Fiskeridepartementet fastsatte 21. og 23. desember 1996 egne retningslinjer og forskrift for bruken av virkemidlene over Fiskeridepartementets budsjett for 1997. Dette gjelder ordningen med kontraheringstilskudd ved innenlandske leveringer av fiskefartøy og ordningen med tilskudd til bygging og kjøp av brukte fiskefartøy i Finnmark. Ordningen med kontraheringstilskudd ved innenlandske leveringer av fiskefartøy kan gå til både nybyggingsprosjekter og vesentlige ombygginger. For å sikre en ønsket regional fordeling av kontraheringstilskuddet skal man i 1997 ta utgangspunkt i at over halvparten av midlene fra kontraheringstilskuddet skal tilfalle de tre nordligste fylkene. For 1997 skal nybyggingsprosjekter prioriteres.

Flere ensidig fiskeriavhengige lokalsamfunn langs Finnmarkskysten har behov for en målrettet omstrukturering innen næringen og tilpasning til de rådende rammebetingelsene. Sett i forhold til strukturen på land, har Finnmark en uforholdsmessig stor andel mindre kystfartøy. For å legge grunnlaget for en tilstrekkelig stor basis av råstoff fra lokal tilknyttet flåte, er det nødvendig med en egen tilskuddsordning til bygging og kjøp av større kystfartøy til Finnmark i 1997. Fiskeridepartementet forutsetter at slike prosjekter også gis prioritet innenfor de ordinære rammer. Det skal imidlertid ikke gis tilskudd, risikolån og garantier til bygging av fiskefartøy som ikke har fått innvilget kontraheringstilskudd.

Kvalitetskravene til råstoffet blir stadig strengere, noe som tilsier at utformingen av fartøyene må ivareta krav om kvalitetssikret fangstbehandling. Også sikkerhetsmessige hensyn tilsier at det bør legges stor vekt på å sikre grunnlaget for en tidsriktig og trygg fiskeflåte. En bør derfor ved innvilgelse av lån og tilskudd prioritere tiltak som kan bidra til å bedre råstoffbehandling, øke sikkerheten, bedre arbeidsmiljøet ombord i fartøy og til avgassreducerende tiltak innen fiskeflåten som kan bidra til å redusere No_x-utslippene, samt egenkontroll- og kompetanshevede prosjekter.

Fiskeridepartementet ser behov for fornying og utskiftning innenfor store deler av fartøymassen. For å sikre gode og trygge arbeidsforhold og jevn råstoffleveranse som kan bidra til å opprettholde helårsdrift i fiskeindustrien på land, skal en ved tildeling av lån og tilskudd prioritere kyst- og bankfiskeflåten i størrelsen 15-34 meter. Det vises i denne sammenheng til behovet for å få økt andelen av større kystfartøy til Finnmark, jf. ordningen med tilskudd til bygging og kjøp av brukte fiskefartøy i Finnmark i 1997.

Lån og tilskudd til nybygging kan gis til fartøy av alle størrelser. Fartøy under 15 meter bør kun få lån og tilskudd i de tilfeller der dette er en hensiktsmessig båttype ut fra distrikts- og driftsmessige hensyn. Dette skal gjelde selv om en vil gå under SNDs gjeldende praksis m.h.t. engasjementstørrelse.

Innenfor de ulike deler av havfiskeflåten skal en ved tildeling av lån og tilskudd prioritere prosjekter der det samtidig ligger inne et element med bruk av enhetskvoteordningene. Departementet har i 1994 og 1996 innført enhetskvoteordninger i reketrålflåten ved Grønland og i ringnotflåten. Enhetskvoteordningen for torsketrålflåten trer i kraft fra 1. januar 1997. Enhetskvoteordningen innebærer en mulighet for at rederier kan inngå samarbeid eller sammenslåing med sikte på å ta fartøy permanent ut av fiske og beholde kvoten i 10 år (reketrål) eller 13 år (ringnot og torsketrål) på rederiets øvrige fartøy.

Forholdet mellom produksjon på sjø og land skal ikke forskyves i retning av større grad av ombordproduksjon. En skal derfor ikke gi tilskudd til ombygging eller nybygging av fartøy som driver, eller planlegger å drive ombordproduksjon, eller til investeringer for større grad av ombordproduksjon.

2.3 Industri- og eksportleddet

Utviklingen i det internasjonale markedet for fisk preges av økende grad av globalisering av handelen med fisk, og en økende grad av segmentering i spesialmarkeder for høgkvalitetsprodukter. Hovedstrategien i forhold til fiskeindustrien må derfor være å legge til rette for en styrking av næringens konkurranseevne i markedet og en verdiøkning av de produktene som blir eksportert. Det bør gjennom virkemiddelapparatet legges til rette for økt innenlandsk verdiskaping av råstoffet, gjennom en bedre utnyttelse av de norske konkurransefortrinn; god tilgang på råstoff av høy kvalitet.

Utviklingstendensen i markedet innebærer økt pris- og kvalitetskonkurranse i markedene for de tradisjonelle norske produktene. Med bakgrunn i en struktur med små og mellomstore bedrifter er det ønskelig at man gjennom det økonomiske virkemiddelapparat legger til rette for samarbeid mellom bedrifter som kan styrke deres felles innsats i markedene.

En større vektlegging av markedets krav nødvendiggjør en videreutvikling av de tradisjonelle fiskeindustribedriftene. Dette krever en fortsatt prioritert satsing på produktutvikling, kompetanse og markedsutvikling. Spesielt er det viktig å legge til rette for omstilling i fiskeindustrien i Finnmark for å skape en lønnsom og framtidsrettet foredlingsindustri som kan danne grunnlaget for stabil bosetting. I bruken av offentlige midler til prosjekt knyttet til fiskeindustrien bør det også tas hensyn til at store deler av industrien, særlig innenfor konvensjonell sektor fortsatt har et stort behov for en fysisk oppgradering av produksjonsanleggene for å tilfredsstille de kvalitetsmessige kravene til anlegg og produkt.

Fiskeindustriens produksjonskapasitet både innen pelagisk- og hvitfisksektoren er idag mer enn tilstrekkelig til å bearbeide dagens ressurstilgang. Spesielt når det i de senere år har funnet sted store investeringer innen produksjon av makrell og sild. Dette har medført en betydelig overkapasitet på Vestlandet. Det må i dette området vises varsomhet med ytterligere kapasitetsøkning.

Innen torskfiskeriene er det idag overkapasitet i forhold til ressursgrunnlaget. En skal likevel gjennom virkemiddelbruken søke å medvirke til drift på steder som er avhengig av en bedrift eller hvor den bedriften som søker virkemidler ut fra en samlet vurdering har særlig stor betydning for lokalsamfunnet. Det er i denne sammenheng etter Fiskeridepartementets oppfatning viktig å finne løsninger som medfører at fiskeindustribedrifter som har hatt midlertidig stans i produksjonen som følge av konkurs eller av andre årsaker kommer i produksjon igjen. Støtte må likevel baseres på en total samfunnsøkonomisk vurdering.

I forbindelse med innføring av en generell registreringsordning for kjøpere av fisk, er det nødvendig at det vises varsomhet med lån og tilskudd til nyetableringer i fiskeindustrien slik at det ikke bygges opp en ytterligere overkapasitet i industrien.

2.4 Havbruk

De signaler som er gitt i Havbruksmeldingen i 1995 er retningsgivende for Regjeringens politikk innenfor havbruksnæringen. Produksjon må søkes tilpasset omsetningsmulighetene i markedet. Prosjekter som vil bidra til økt bearbeiding av oppdrettsfisk i Norge bør prioriteres. Det bør videre gis prioritet til prosjekter som har som mål å effektivisere produksjonen og å rullere virksomheter mellom flere lokaliteter bl.a. for å få en balansert miljøbelastning.

Det skal legges vekt på å utvikle ny næringsvirksomhet knyttet til oppdrett av marine arter (kveite-, steinbit- og skjelloppdrett) som et supplement til lakseproduksjonen og knyttet til utvikling i utstyrsnæringen. Vi viser til det 4-årige programmet Næringsutvikling - marine arter i oppdrett (NUMARIO). Dette skal legge til rette for at arter som fra et forskningsmessig synspunkt anses klare for kommersielt oppdrett, får nødvendig hjelp og offentlig infrastruktur slik at næringspotensialet kan realiseres. Det er avsatt egne midler til programmet, og det er forutsatt at disse anvendes til å komplettere den økonomiske støtten til slik næringsutvikling som ytes gjennom de regulære virkemidlene, blant annet fra SND.

I Finnmark vil det bli retildelt oppdrettskonsesjoner for laks i 1997. SND bør i sin virkemiddelbruk medvirke til at oppdrettsproduksjonen i Finnmark økes.

3. Saksgang og medvirkning fra den regionale fiskeriforvaltningen (fiskerisjef) i saksbehandlingen av fiskerisaker

Fiskeridepartementet forutsetter at man i behandling av saker legger opp til å følge eksisterende opplegg innenfor SND og fylkeskommunene, men med følgende modifikasjoner;

Alle flåtesaker skal i en overgangsperiode behandles av de regionkontorene som får overført personale fra Statens Fiskarbank, dvs Tromsø, Bodø, Ålesund og Bergen. Nærmere avklaring om overgangsperiodens varighet vil skje i samråd med SND. Finnmarksordningen vil bli behandlet av Finnmark Fylkeskommune eller ved et eventuelt lokalkontor i Vadsø.

Søknader om distriktsrettede risikolån til fiskeflåten skal sendes til SND-kontorene med fiskerikompetanse, som gir tilråding utfra fiskeripolitiske vurderinger. Søknadene sendes videre til fylkeskommunen, hvis fylkeskommunen ikke har opprettet lokalt SND-kontor, som har bevilgningsrett og kan prioritere innenfor de vanlige fullmaktsgrenser som gjelder for andre næringer. Prosjekter som gjelder nybygging eller ombygging må ha fått innvilget kontraheringstilskudd før de får tilgang på distriktsrettede risikolån.

Fylkeskommunene kan ikke innvilge risikolån til prosjekt der regionkontoret har gitt negativ tilråding. Disse vil bli behandlet ved hovedkontoret.

Det skal holdes jevnlige møter, f.eks. en gang i kvartalet, mellom den regionale fiskeriforvaltningen (fiskerisjef) og de regionale SND-kontorene og fylkeskommunene.

Større saker og saker av strukturell eller prinsipiell betydning innenfor fiskeri- og havbruksnæringen skal alltid forelegges den regionale fiskeriforvaltningen til uttalelse. Ved behandling av fiskeri- og havbrukssaker fra kommunale næringsfond vil vi anbefale at kommunene i sin saksforberedelse trekker på den kompetanse som er hos fiskerirettlederne.

Forøvrig vises det til Ot.prp. nr. 15 (1996-97) når det gjelder forhold vedrørende organiseringen etter integreringen av Fiskarbanken i SND.

II

Retningslinjene trer i kraft 1. januar 1997.